

Advies Gezamenlijke Liturgiecommissie bij de vorming van de samenwerkingsgemeente Deventer

Dit advies is een voorbeeld van de bezinning op liturgie en afspraken hierover bij de vorming van een samenwerkingsgemeente.

Advies aan de CGK, GKV, NGK Deventer van de Gezamenlijke Liturgiecommissie.

Overzicht.

- 1. Advies.**
- 2. Nadere toelichting.**
- 3. Voorbeeld van concrete uitwerking.**
- 4. De concrete kerkdienst.**
- 5. Doop en avondmaal.**
- 6. Liederen.**
- 7. Formulieren.**
- 8. Bijbelvertaling.**
- 9. Contact met muzikanten.**
- 10. Frequentie avondmaalsviering.**
- 11. Aandachtspunten voor de instemming/besluiten van de drie kerken.**

1. Advies.

We hebben er niet voor gekozen om de orden van dienst naast elkaar te leggen en vervolgens het gemiddelde te nemen als orde voor de gezamenlijke toekomst.

Ons advies is om uit te gaan van de inhoud en dus de betekenis van de onderdelen van de dienst en vrijheid te geven in de vormgeving van die inhoud, aan degenen die de dienst voorbereiden en maken. Algemeen criterium is dat vormgeving de inhoud tot uitdrukking brengt en verweven is met de inhoud en er niet is om leuke dingen te doen.

Bij de vormgeving is het verlangen om dichtbij het leven en de levenssituatie van de hoorders te komen een gerechtvaardigde motivatie voor de vormgeving.

De keuze van de vormgeving, van de liederen en de formulieren ligt bij de predikant of de voorbereidingscommissie of -groep. Wij achten hen capabel en verantwoordelijk genoeg om deze keuzes te maken. Natuurlijk zullen er dingen gebeuren waarvan we denken: 'dit was niet zo slim, handig, passend, smaakvol; dit lied past toch niet; hier is te weinig rekening gehouden met dit/dat of die broeders en zusters'. Achteraf kunnen zaken voor de toekomst bijgesteld worden. M.a.w. we benaderen de vormgeving niet vanuit de krampachtigheid, overbezorgdheid dat er alles aan gedaan moet worden om geen brokken te maken maar vanuit de houding dat we van onze fouten kunnen leren en groeien. We leven samen in Gods genade en de genade van en voor elkaar. Als we de predikant of voorbereidingsgroep capabel en verantwoordelijk achten, verwachten wij van hen dat zij zorg en liefde hebben voor heel de gemeente en zich niet gaan gedragen als belangenbehartigers van bepaalde ideeën of voorkeuren of als vrijbuiters. Verder gaan we er dan vanuit dat de predikanten en de voorbereidingsgroep achteraf ruimhartig aanspreekbaar willen zijn, in verbondenheid met de kerkenraad.

2. Nadere toelichting.

Het geven van de vrijheid is niet bedoeld om met de federatie meteen ruimte te creëren voor allerlei vernieuwingen maar om allerlei onnodige en vertragende discussies met hun pijnen en moeiten te voorkomen.

De vormgeving van de kerkdienst is in alle drie de kerken in beweging. Als we ons vanwege de federatie vast gaan leggen aan allerlei regels is het gevolg dat we de regels weer moeten veranderen als we meer ruimte willen. Het veranderen van regels is vaak aanleiding tot discussie en zeker niet altijd tot opbouwende discussie.

Het geven van vrijheid zoals boven weergegeven geeft openheid tot verscheidenheid en verdere veranderingen in de vormgeving van de kerkdienst zoals deze ook nu in verschillende gemeenten aanwezig zijn. Het sluit tevens aan bij de kerkelijke ontwikkelingen t.a.v. deze vormgeving zoals die in de landelijke verbanden plaats vindt.

Het is ook niet de bedoeling alles anders te gaan doen maar om uit te gaan van de huidige vormgeving en ruimte, met openheid naar wat in de gezamenlijke gemeente groeit.

De vrijheid is vrijheid naar alle kanten, d.w.z. de vrijheid van liederenkeuze betekent dat gekozen kan worden voor een opwekkingslied of een psalm uit het project 'psalmen voor nu' én dat er gekozen kan

woorden voor een lied uit Johannes de Heer en de oude berijming. Er kan gekozen worden voor een korter en eigentijds verwoord formulier én voor het klassiek verwoord formulier. De passende hartshouding voor deze vrijheid is liefde, zorg, betrokkenheid en aandacht voor heel de gemeente en ruimhartige en welwillende bespreekbaarheid van de keuzen die gemaakt zijn. Welwillendheid naar elkaar en een open gesprek.

3. Voorbeeld van concrete uitwerking.

Bijv. Een onderdeel van de dienst is het lezen van Gods woord en de uitleg en doordenking, overdenking, toepassing, dichtbijbrengend enz. daarvan. Bij de vormgeving kan aan van alles gedacht worden: gebruik van de beamer voor een samenvatting (bij studie) of voor plaatjes om een concrete voorstelling te geven; een stukje drama om de actualiteit heel tastbaar te maken of een bijbelse situatie dicht bij ons leven te brengen; interactie met de gemeente om de aandacht te vangen en te richten op het thema; gemeenteleden gelegenheid te geven tot stellen van vragen (bij studie) of geven van aanvullingen en opmerkingen bij de preek (ruimte voor de talenten en de gaven van de gemeenteleden). Een predikant of groep is vrij om de vormgeving te kiezen die bij hem/hen past en dus ook af te zien van een bepaalde vormgeving omdat hij/zij zich er niet 'lekker' bij voelt (het past dan niet bij hem/hen). Drama (bijv.) omdat het bij een thema past en opkomt en niet omdat we vinden dat er drama moet zijn omdat zo steeds weer de aandacht van de hoorders gewonnen moet worden. Expliciete aandacht voor kinderen en jongeren vooraf aan de verdere preek, wordt als het kan, verbonden aan het bijbelgedeelte of het thema dat in het lezen van Gods woord onderdeel centraal staat.

4. De concrete kerkdienst.

De kerkdienst is een ontmoeting tussen God en zijn volk en in de kerkdienst krijgen de dingen die in deze ontmoeting horen, een plaats. Dus: loven en aanbedding, danken, verootmoediging, schuldbelijdenis, aansporing tot leven voor de Heer, toewijding, lezen/horen van Gods woord en uitleg en toepassing of verkondiging, voorbeden voor kerk en wereld, geloofsblijdenis, doop, avondmaal. De kerkdienst is globaal in vier onderdelen te verdelen: BEGIN; SCHRIFT; GEBEDEN EN GAVEN; ZENDING EN ZEGEN.

Voor de uitwerking beschouwen we de onderdelen als een blok. Hieronder worden de blokken uitgewerkt om een indruk te geven hoe je de betekenis van de kerkdienst, dus wat je aan het doen bent naar God toe, in grote variatie kunt(!) vormgeven. De hieronder weergegeven orde is geen bindende regel.

morgendienst

- **BEGIN**
 - (stilte)
 - **votum en groet**
 - **loflied/lofpsalm**
 - **verootmoediging en genadeverkondiging**
 - (lied/psalm)
 - **leefregels**
 - (lied/psalm)
- **SCHRIFT**
 - **gebed bij de schriftlezing**
 - **schriftlezingen**
 - **psalm bij schriftlezing**
 - **preek/uitleg/overweging**
 - **antwoordlied** (psalm)
- **GEBEDEN EN GAVEN**
 - **gebeden**
 - **gaven**
- **ZENDING EN ZEGEN**
 - **psalm/lied**
 - **zegen**

middag/avonddienst

- **BEGIN**
 - (stilte)
 - **votum en groet**
 - **loflied/lofpsalm**
 - **gebed voor de dienst**
- **SCHRIFT**
 - **schriftlezingen**
 - **psalm bij schriftlezing**
 - **preek/uitleg/overweging**
 - **antwoordlied/psalm**
 - **geloofsblijdenis**
 - (lied/psalm)
- **GEBEDEN EN GAVEN**
 - **gebeden**
 - **gaven**
- **ZENDING EN ZEGEN**
 - **psalm/lied**
 - **zegen**

Uitwerking blok BEGIN.

Inhoud.

In dit onderdeel van de kerkdienst komen we uit het dagelijkse leven binnen in de bewuste ontmoeting van God en zijn volk. De genoemde zaken hebben daarin een plaats: stilte om te concentreren of voor een persoonlijk gebed; votum en groet, dus de begroeting; lied van lof, dank, vertrouwen of vanuit de nood; gebed voor de dienst. In de morgendienst komen daar verootmoediging en genadeverkondiging en wetslezing of aansporing tot leven voor de Heer bij. Allemaal momenten/elementen die passen bij het in ontmoeting treden met en samenzijn bij God.

Vormgeving.

De gegeven vormgeving is gebruikelijk in onze kerken. (In andere kerken vind je bijv. geen wetslezing maar een kyrie eleison, een soort algemeen noodkreetgebed vanuit de nood van de wereld – met een gloria, een zeer bewust loflied aan God. In evangelische gemeenten tref je daar vaak een serie liederen waarin aanbidding, vertrouwen, bemoediging en troost een plaats hebben.)

Het gaat er nu niet om dat je steeds precies hetzelfde doet bijv. stilte, votum en groet, loflied, gebed (middag) of stilte, votum en groet, loflied, wetslezing, lied (morgen). Met de betekenis/inhoud van komen onder Gods ogen en samenzijn bij Hem, kun je verschillende dingen doen die daaraan vorm geven. Je kunt beginnen met een lied i.p.v. stilte. Je kunt i.p.v. één lied na votum en groet, twee, drie of meer liederen zingen. Achter elkaar of afgewisseld met korte gebeden en een paar woorden of bijbelteksten. Je kunt in die liederen een orde brengen van lof, verootmoediging, dank voor vergeving en toewijding; of van verootmoediging, toewijding en lof; of van lof, verootmoediging, vertrouwen enz. enz. Voor het beleven van de ontmoeting met God is voor veel jongeren het zingen van een aantal opwekkingsliederen belangrijk. Aan deze beleving kan tegemoetgekomen worden door na votum en groet een aantal opwekkings-liederen te zingen als aanbidding, vertrouwen, toewijding, bemoediging. Of een psalm, een kinderlied en een opwekkingslied.

Als het maar niet wordt zingen om het zingen, dus zingen omdat zingen zo fijn is, losgemaakt van de inhoud.

In de CGKdiensten worden voor votum en groet twee liederen gezongen uit hun blauwe bundel, opgegeven door een gemeentelid. Als de predikant of voorbereidingsgroep aan iets dergelijks (liederen door gemeentelid uitgezocht) een plaats wil geven, kan dat in dit blok.

Vrijheid in vormgeving betekent dan dat de predikant of voorbereidingsgroep het blok BEGIN vormgeeft zoals goed wordt geacht, waarin op de verschillende manieren de betekenis/inhoud wordt vormgegeven. Mogelijk is om het lezen van de tien geboden in iedere morgendienst, los te laten. Deze lezing zou dan op andere zondagen afgewisseld kunnen worden door aansporingen uit het evangelie of uit de brieven van Paulus.

De aansporing tot leven tot eer van de Heer kan ook gegeven worden in het laatste onderdeel van de dienst: ZENDING EN ZEGEN, bijv. voor het lied voor de zegen.

Uitwerking blok DE SCHRIFT.

Inhoud.

In dit onderdeel staat het lezen van Gods woord en de verkondiging of overweging of studie centraal met bijhorende gebeden, liederen en verwerkingsliederen. De geloofsbelijdenis is aan de Schrift verbonden als het antwoord van geloof van de gemeente op het spreken van God. Een passende plaats. (Maar het kan anders, vrijheid in vormgeving.)

Vormgeving.

Zie 3. Voorbeeld van concrete uitwerking.

Uitwerking blok GEBEDEN EN GAVEN.

Inhoud.

Betrokkenheid (gaven) en voorbeden/smekingen voor kerk en wereld. M.a.w. in dit onderdeel staat de gemeenschap, het meeleven met elkaar, met heel de kerk en heel de wereld centraal.

Vormgeving.

De voorbeden kunnen op verschillende manieren vormgegeven worden.

Omdat in dit blok de gemeenschap en het meeleven centraal staan, is hier de ruimte om dat vorm te geven. Dus de persoonlijke mededelingen over het wel en wee zouden hier gedaan kunnen worden. Een getuigenis zou in dit blok gegeven kunnen worden. Een lied als dank voor een bijzondere gebeurtenis. Opgeven van gebedspunten.

5. Doop en avondmaal.

De bediening van de doop en de viering van het avondmaal kan door de dienstdoende predikant ingevoegd worden in het geheel van dienst zoals hij het passend acht.

6. Liederen.

De predikant of de voorbereidingsgroep is vrij in de keuze van de liederen. Algemeen criterium is dat de liederen in overeenstemming zijn met de Schrift. Uitgangspunt is het liedboek van de kerken. De predikant of voorbereidingsgroep is verantwoordelijk voor overleg met de muzikanten over de liederen van buiten het liedboek (kunnen zij deze spelen en hebben zij de muziek) en draagt de zorg dat deze liederen in de dienst aanwezig zijn op papier of via beamer.

7. Formulieren.

Vrijheid in de keuze van de formulieren die in gebruik zijn in CGK en GKV. Eventuele andere formulieren of andere vormgeving na overleg met en goedkeuring van de kerkenraad.

8. Bijbelvertaling.

NBV

9. Contact met muzikanten.

De dienstdoende predikant of voorbereidingsgroep zal tijdig met de dienstdoende muzikanten overleggen over de liederen buiten het liedboek, eventueel gezongen votum, geloofsbelijdenis, amen na de zegen. Kunnen de muzikanten het spelen, past het bij hun instrument, is er passende en goede bladmuziek.

10. Frequentie avondmaalsviering.

Minimaal 6 keer per jaar, op een vaste zondag in de twee maanden. Overwogen kan worden hieraan toe te voegen een viering op Goede Vrijdag en in de belijdenisdienst.

11. Aandachtspunten voor de instemming/besluiten van de drie kerken.

- instemming met het centrale advies 'vrijheid in vormgeving van de betekenis'
- vrijheid tot lezen van gedeelten uit evangelie en brieven als wetslezing in afwisseling met de lezing van de tien woorden van het verbond in de morgendienst
- vrijheid in liederenkeuze
- vrijheid in formulierenkeuze
- frequentie avondmaalsviering
- bijbelvertaling

Bijlagen

- model voor de orde van de morgendienst
- model voor de orde van de middagdienst (dus ook de gezamenlijke diensten)
- overzicht van de orde van de morgendienst met korte toelichting

Model voor morgendienst.

- **BEGIN**
 - (stilte)
 - **votum en groet**
 - **loflied/lofpsalm**
 - **verootmoediging en genadeverkondiging**
 - (lied/psalm)
 - **leefregels**
 - (lied/psalm)

- **SCHRIFT**
 - **gebed bij de schriftlezing**
 - **schriftlezingen**
 - **psalm bij schriftlezing**
 - **preek/uitleg/overweging**
 - **antwoordlied** (psalm)

- **GEBEDEN EN GAVEN**
 - **gebeden**
 - **gaven**

- **ZENDING EN ZEGEN**
 - **psalm/lied**
 - **zegen**

Model voor de middagdienst.

- **BEGIN**
 - (stilte)
 - **votum en groet**
 - **loflied/lofpsalm**
 - **gebed voor de dienst**

- **SCHRIFT**
 - **schriftlezingen**
 - **psalm bij schriftlezing**
 - **preek/uitleg/overweging**
 - **antwoordlied/psalm**
 - **geloofsbelijdenis**
 - (lied/psalm)

- **GEBEDEN EN GAVEN**
 - **gebeden**
 - **gaven**

- **ZENDING EN ZEGEN**
 - **psalm/lied**
 - **zegen**

Overzicht van de orde van de morgendienst met wat beschrijving door Bert Lakerveld.

• **BEGIN**

- (stilte)

Ruimte om ons te richten, te concentreren op wat gebeuren gaat: de ontmoeting met God. In de stilte komt God tot ons. De stilte is een loflied voor God.

- **votum en groet**

Een uitspraak van vertrouwen. Daarin spreken wij uit dat wij samenzijn in de naam van de Heer, 'Ónze hulp is in de naam van de HERE
God begroet ons, heet ons als het ware welkom.

- **loflied/lofpsalm**

Één of meer liederen (psalm of lied) om God te loven, te danken, te eren. Een andere mogelijkheid is een lied van verootmoediging, vragen om hulp, een lied van vertrouwen, geloof.

- **verootmoediging en genadeverkondiging**

- (lied/psalm)

- **leefregels**

Onderwijs, aanwijzingen, aansporingen voor het leven met God.

- (lied/psalm)

• **SCHRIFT**

- **gebed bij de schriftlezing**

Vragen of God ons verstand en hart wil openen dat wij zijn woord mogen begrijpen en aanvaarden

- **schriftlezingen**

- **psalm bij schriftlezing**

Deze psalm hoeft wat ons betreft niet zo toepasselijk te zijn. Het is goed om hier ook psalmen te zingen die we niet zo vaak zingen.

- **preek/uitleg/overweging**

- **antwoordlied** (psalm)

Lied waarin we reageren op de preek. Of we bidden om iets, danken God, of een lied waarin de lijn van de preek met de woorden van het lied op een andere manier worden overdacht.

• **GEBEDEN EN GAVEN**

- **gebeden**

Voorbeden voor de kerk, de wereld en onze eigen levens.

- **gaven**

Gaven die we geven aan God.

• **ZENING EN ZEGEN**

- **psalm/lied**

Een lied die past bij het ontvangen van de zegen. Of een slotlied.

- **zegen**

De Drie-enige God legt zijn zegen op ons. D.w.z. dat de Geest in ons leven aanwezig zal zijn om ons leven goed te doen, op allerlei gebied, maar vooral om ons te doen groeien in geloof en het leven tot eer van God. De zegen maakt tegelijkertijd duidelijk dat wij geroepen zijn om als kinderen van God te leven. En de liefde en de vrede van God uit te delen aan allen met wie wij leven.